

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА – СУЧАСНА ВИМОГА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

1. Чому і як реформувати публічну владу

Згідно з показниками **Індексу світової конкурентоспроможності** Світового економічного форуму за 2015 рік, Україна посідає **130 місце** серед 144 країн у категорії "ефективність уряду", **103 місце** в категорії "прозорість формування державної політики" та **115 місце** в категорії "тягар державного регулювання".

Наведені дані промовисто свідчать, що чинна система державного управління в Україні **не відповідає** потребам країни у проведенні комплексних реформ, її європейському вибору та **європейським стандартам** належного управління, а відтак і сама потребує **масштабного реформування**.

Основні напрями реформування системи державного управління визначені у Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», яка вимагає здійснювати це реформування **на основі суспільного договору** між владою, бізнесом та громадянським суспільством за умови розподілу відповідальності:

- **відповідальність влади** – провести реформи; забезпечити баланс інтересів між громадянським суспільством, державою і бізнесом; просто, прозоро та якісно працювати за новими підходами; гарантувати дотримання прав людини.

- **відповідальність бізнесу** – підтримувати та розвивати державу, бізнес-середовище та громадянське суспільство; сумлінно сплачувати податки; здійснювати ефективні інвестиції в економіку; дотримуватися принципів чесної праці та конкуренції.

- **відповідальність громадянського суспільства** – контролювати владу; жити відповідно до принципів гідності та неухильно додержуватися законів України.

На виконання Стратегії-2020 уряд 24 червня 2016 року затвердив **Стратегію реформування державного управління України на 2016-2020 роки та План заходів з її реалізації**. Ці акти розроблені згідно з **європейськими стандартами** публічного управління і ґрунтуються на дотриманні принципів демократії, верховенства права та належного врядування.

Серед **напрямів реформування** державного управління Стратегія визначає формування державної політики на основі забезпечення **підзвітності й прозорості** роботи органів державного управління, **вільного доступу** до публічної інформації та **участі громадськості**. Ці базові принципи мають бути закріплені у **Регламенті Кабінету Міністрів України** та інших нормативних актах процедурного характеру.

Як же ці принципи і напрями реформування реалізуються **на практиці?**

Міжрегіональне дослідження ходу реформи місцевого самоврядування, яке нещодавно провели експерти **Всеукраїнської асоціації** сприяння самоорганізації населення разом із партнерськими організаціями у Волинській, Дніпропетровській,

Львівській, Луганській, Миколаївській та Одеській областях, показало **ступінь залучення** громадськості до всіх процесів, пов'язаних з об'єднанням та розвитком об'єднаних громад.

У ході дослідження встановлено, що **реформа** місцевого самоврядування, ключовими складовими якої є **децентралізація** публічної влади та **об'єднання** територіальних громад, «набирає обертів». У 2015 році відбувся перший етап добровільного об'єднання **159** територіальних громад, у результаті чого **накопичено досвід**, який дозволив оцінити й удосконалити цей процес і рухатися далі.

На 18 грудня 2016 року призначено чергові вибори ще в низці об'єднаних ТГ. Отже, на кінець року в нас може бути вже **368 об'єднаних громад**, у тому числі: 205 сільських, 113 селищних та 50 міських, які об'єднують приблизно **15%** всіх територіальних громад України.

Закріплений у законодавстві добровільний принцип об'єднання ТГ дозволив виявити **справжніх лідерів громад** та значно активізувати небайдужих мешканців, які своєю чергою побачили в цій реформі реальний вихід із кризового становища, в якому перебуває зараз більшість населення України.

Поєднання **державної підтримки**, лідерської ініціативи **очільників громад** із **громадською участю** місцевого активу дозволило деяким ОТГ за короткий час досягти неочікуваних **позитивних результатів**.

Водночас у ході дослідження виявлено такі **проблеми**:

- чинна **законодавча база** неповно і лише в загальних рисах регламентує участь головних «споживачів» реформи – пересічних мешканців, представників ІГС, місцевих підприємців у процесах підготовки і проведення об'єднання ТГ;

- майже половина видів **локальних НПА**, зокрема, статутів і положень, які мають регулювати питання участі громадськості в управлінні, **в ТГ взагалі відсутні**;

- **ані обласні ради, ні обласні державні адміністрації** не приділили належної уваги нормативно-методичному забезпеченню процесів об'єднання ТГ на підвідомчих територіях: в досліджених областях не виявлено жодного ухваленого методичного документа з питань об'єднання та розвитку ТГ;

- **реформа гальмується** через недостатню інформаційно-роз'яснювальну роботу серед територіальних громад, у тому числі через Інтернет-ресурси та ЗМІ.

У громадах, що зазнали невдачі у спробі об'єднатися, супротив спостерігався як із боку **мешканців**, так і з боку деяких **керівників районної ланки та сільських і селищних голів**, які не хочуть втрачати свої посади.

У цілому же місцеві мешканці досить **позитивно оцінюють наслідки реформи**. Після об'єднання покращилась якість і доступність послуг, що надаються в громаді, бюджет ОТГ помітно збільшився. Додаткові кошти активно використовуються на відновлення соціальних об'єктів та роботи з благоустрою.

Керівники новостворених ОТГ за нових умов мають намір активізувати процес формування **сільських, селищних комітетів** на периферійних територіях і включити їх у процеси розвитку громад. Зокрема, у **Балтській** об'єднаній територіальній громаді у кожному периферійному селі обрано **сільський комітет**.

Дослідження показало, що реформа місцевого самоврядування може бути успішною за умови поєднання **вертикальної децентралізації з горизонтальною**, коли частина повноважень місцевої влади передається недержавним (комерційним та некомерційним) організаціям.

2. Держава і соціум – конкуренти чи партнери?

За своєю сутністю **держава – це орган самоорганізації соціуму**. Тому розв'язання сучасних проблем суспільного розвитку можливе лише за умови наближення публічної влади до її **першоджерела – народу, громади** шляхом переходу від бюрократичного патерналізму до конструктивної співпраці, поєднання управління та самоорганізації населення на основі синергетичних властивостей спільнот.

Відтак найбільш продуктивним стає раціональне **поєднання вертикальних і горизонтальних зв'язків** на усіх рівнях публічного управління. Держава має усвідомити, що вона може ефективно діяти, тільки розділяючи свою владу з іншими учасниками процесу суспільного розвитку.

Аргументами на користь цієї співпраці можуть слугувати такі міркування:

- місцева влада часто представляє якусь **окрему політичну силу**, здебільшого ту, яка виграла вибори, але яка не виражає інтереси всього населення; водночас органи публічної влади в межах власної компетенції повинні реалізовувати інтереси всіх громадян.

- опір у поведінці громадськості зростає одночасно з відчуттям людей, що рішення **нав'язуються згори**; і навпаки, опір зменшується зі зростанням почуття, що громадськість є співавтором і співвиконавцем ухвалених рішень;

- **колективні знання і досвід** мешканців, які стосуються ситуації та місцевих передумов, не можуть зрівнятися ні з чим, і навіть найкращі місцеві лідери чи зовнішні експерти не можуть з ними змагатися;

- **участь громадськості** у формуванні та реалізації державної та місцевої політики забезпечує публічній владі суспільну **легітимність**, соціальну **адекватність** (адресність) її діяльності та солідарну **відповідальність** із громадськістю за стан справ на підвідомчій владі території.

Заразом сьогодні залишаються актуальними **чимало проблем** у сфері владно-громадських відносин, без вирішення яких неможливо сподіватись на просування України європейським курсом розвитку. Зокрема:

- стійкий посттоталітарний **стереотип** про нездатність громадянина захистити свої права перед державою і чиновництвом;

- традиційна **закритість влади** та процесу прийняття нею рішень;

- **недовіра** до влади та **політичне відчуження** серед більшості населення.

- **відсутність** або недорозвиненість реальних практичних **механізмів** реалізації і захисту громадянами своїх конституційних прав і свобод.

Недосконалість чинного законодавства створює штучні бар'єри для реалізації громадських ініціатив і не забезпечує дієвих механізмів врахування органами публічної влади пропозицій громадян. Зокрема, відсутність належної законодавчої бази гальмує утворення та діяльність таких інститутів громадянського суспільства (**ІГС**), як органи самоорганізації населення (**ОСНи**).

Чинний Закон «Про органи самоорганізації населення» (2001) передбачає надзвичайно **складний порядок** їх утворення, містить обмежене коло гарантій їх діяльності та є швидше **декларативним** в частині можливості делегування цим органам окремих повноважень органів місцевого самоврядування, як це передбачено ч. 6 ст. 140 Конституції України.

Щодо **місцевої нормативної бази**, то сьогодні у переважній більшості (приблизно **80%**) територіальних громад **статутів** немає взагалі, а там, де вони затверджені, зазвичай приділяється недостатня увага регламентації процедурних питань реалізації прав жителів на **участь в управлінні**.

Або ж для реалізації місцевих ініціатив встановлюються «захмарні» вимоги, які вкрай складно виконати. У результаті члени територіальних громад фактично **позбавлені можливості** реалізовувати своє конституційне право на участь в управлінні законним способом.

Наприклад, у Статуті територіальної громади міста Чернігова (ст. 49) передбачено, що для подання місцевої ініціативи треба зібрати підписи 10% виборців, тобто **22 860** осіб. Важко уявити собі збір такої кількості підписів (із паспортними даними) для подання місцевій владі певної пропозиції.

Більшість ІГС **не мають доступу до** державної та муніципальної **фінансової підтримки** через її обмеженість, застосування непрозорих конкурсних процедур та через надання необґрунтованих переваг окремим ІГС в умовах відсутності **ефективного громадського контролю**.

Органи влади також слабо використовують потенціал ІГС для надання соціальних та інших **послуг населенню**.

Усе це викликало необхідність запровадження та реалізації **нової державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства**.

3. Новітній етап у розвитку громадянського суспільства

Революція Гідності дала сучасному українському суспільству потужний поштовх для впровадження механізмів демократії участі. Відбулося посилення суспільного запиту на **особисту участь** у виробленні управлінських рішень, готовності брати на себе відповідальність, співпрацювати з іншими для досягнення суспільно значущих цілей і **жертвувати ресурси на громадську справу**.

Громадяни хочуть контролювати діяльність влади, вимагають, щоби їх думка була врахована, а чиновники звітували про свою роботу. Сьогодні громадянське суспільство часто **випереджає** політикум за рівнем усвідомлення відповідальності і має доволі потужний інтелектуальний потенціал.

Тож виникла гостра потреба завершити розпочату декілька років тому роботу із впровадження в Україні державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства. Важливо було перетворити ці новації на **сталі традиції** владно-громадської взаємодії. Над цим завданням працювала група експертів «третього сектору», до складу якої входили і представники **Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення**.

Зростання інтересу громадян до різних форм місцевої демократії виявляється в їх **безпосередній** участі у вирішенні місцевих питань, а також через участь у діяльності **ІГС**.

Як форму безпосередньої участі мешканців у формуванні та реалізації місцевої політики ми розглядаємо індивідуальні та колективні звернення громадян, петиції, публічні консультації, загальні збори та конференції за місцем проживання, місцеві ініціативи, громадські слухання тощо.

Захист своїх прав, реалізацію свобод, задоволення потреб та інтересів – як своїх, так і своїх соціальних груп – громадяни здійснюють також через **участь у діяльності ІГС** – громадських і благодійних організацій, ОСНів, професійних, творчих спілок, релігійних організацій, громадських рад та ін.

Для ефективного застосування механізмів місцевої демократії, крім законодавчої бази та готовності влади до співпраці, треба забезпечити **компетентність і готовність до діалогу** з владою самих громадських активістів. Необхідно підвищити професіоналізм ІГС, які займаються питаннями демократизації та розвитку українського суспільства.

Саме зараз, в умовах реалізації в Україні безпрецедентного комплексу **реформ**, вкрай важливо **активізувати участь мешканців** у житті громад, у реформуванні місцевого самоврядування та всієї системи територіальної організації публічної влади, у плануванні та реалізації місцевого розвитку. Це дозволить зменшити можливі негативні наслідки реформ і сприяти максимально ефективному їх проведенню.

За ініціативи громадськості, підтриманої указом Президента України від 26.02.2016 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні», було затверджено **Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки.**

Кабінету Міністрів доручено забезпечити розробку за участю ІГС та затвердження щорічних **Планів заходів** щодо реалізації Національної стратегії.

Моніторинг та оцінку реалізації Стратегії покладено на Координаційну раду. Тут громадянське суспільство виступає своєрідним **фундатором і гарантом** правової демократичної держави. Тож становлення і розвиток громадянського суспільства є не стільки метою реформ, що проводяться в нашій державі, скільки **умовою** їх успішної реалізації.

4. Нова Стратегія та її основні складові

Метою Стратегії є створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами державної влади, органами місцевого самоврядування на засадах партнерства, для реалізації та захисту прав і свобод, задоволення суспільних інтересів з використанням різноманітних форм **демократії участі, громадської ініціативи та самоорганізації.**

Основні напрями реалізації Стратегії:

1) створення **сприятливих умов** для формування та інституційного розвитку організацій громадянського суспільства;

2) забезпечення ефективних **процедур участі** громадськості під час формування та реалізації державної та регіональної політики, вирішення питань місцевого значення;

3) **стимулювання участі** організацій громадянського суспільства в соціально-економічному розвитку України;

4) створення сприятливих умов для **міжсекторальної співпраці.**

Серед найважливіших завдань Стратегії можна виділити:

- удосконалення порядку створення та організації діяльності **ОСНів**, розширення їх повноважень щодо участі у вирішенні питань місцевого значення;

- планування у Державному бюджеті України і місцевих бюджетах видатків для надання **фінансової підтримки ІГС** на конкурсних засадах;

- створення сприятливого **податкового середовища** для юридичних та фізичних осіб, які надають благодійну допомогу;

- підвищення рівня **громадянської освіти** населення щодо можливості захисту своїх прав та вираження інтересів через різні форми демократії участі;.

- ухвалення **нових законів:** про публічні консультації, про місцеві референдуми, про мирні зібрання, про загальні збори, конференції членів територіальних громад;

- **обов'язковість** затвердження у кожній територіальній громаді свого **статуту;**

- включення до **регламентів** місцевих рад обов'язкових процедур їхньої інформаційної прозорості й відкритості та залучення громадськості до підготовки проектів актів, що мають важливе суспільне значення;

- закупівля соціальних та інших суспільно значущих послуг через **соціальне замовлення**;

- стимулювання розвитку соціального **підприємництва**;

- стимулювання **волонтерської** діяльності;

- розширення сфер застосування **державно-приватного партнерства**;

- включення до **навчальних програм** усіх видів навчальних закладів курсів і тем з питань розвитку громадянського суспільства;

- стимулювання **наукових досліджень**, публікацій та просвітницьких заходів у сфері розвитку громадянського суспільства і міжсекторальної співпраці тощо.

5. Порядок реалізації Стратегії на загальнодержавному та регіональному рівнях

Реалізація Стратегії забезпечується **спільними зусиллями** органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадськості.

Згідно з указом, методичне забезпечення, моніторинг та оцінка реалізації Стратегії покладається на Координаційну раду сприяння розвитку громадянського суспільства, яка має розробити **критерії** оцінки ефективності та **індикатори** реалізації Стратегії.

В органах виконавчої влади функції із забезпечення реалізації Стратегії покладено на **структурні підрозділи**, відповідальні за взаємодію з громадськістю.

Органи **місцевого самоврядування** також беруть участь у реалізації Стратегії.

Національний інститут стратегічних досліджень здійснює науковий супровід реалізації Стратегії із залученням у разі потреби в установленому порядку інших наукових установ, недержавних аналітичних центрів та незалежних експертів.

З метою надання цільової підтримки на конкурсних засадах для фінансування програм, проектів та заходів ІГС, спрямованих на реалізацію Стратегії, опрацьовується питання створення **фонду розвитку громадянського суспільства**.

Значну увагу в указі № 68/2016 приділено реалізації Стратегії саме **на регіональному рівні**. Так, обласним державним адміністраціям доручено:

- 1) **утворити дорадчі органи** з питань сприяння розвитку громадянського суспільства за участі представників місцевих державних адміністрацій, депутатів місцевих рад, представників територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, а також представників ОГС, чисельність яких має становити **не менше половини складу таких дорадчих органів**;

- 2) розробити та забезпечити затвердження **регіональних цільових програм** сприяння розвитку громадянського суспільства;

- 3) забезпечувати розроблення, громадське обговорення та затвердження щорічних **регіональних планів заходів** щодо реалізації Національної стратегії.

6. Аналіз ходу реалізації Стратегії 2016-2020

Відповідно до п. 4 указу Президента, співголови Координаційної ради мали внести **у тритижневий строк** в установленому порядку узгоджені пропозиції щодо проекту Положення про Координаційну раду сприяння розвитку громадянського суспільства та персонального складу Координаційної ради. Але склад Ради станом на 1 жовтня 2016 р. **не затверджений**.

У 19 ОДА розпорядженнями їх голів утворені **Координаційні ради з питань сприяння розвитку громадянського суспільства**. До їх складу включені всі передбачені указом представники. На сайтах **5 ОДА** (Волинської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Хмельницької) інформацію про створені обласні Координаційні ради **знайти не вдалося**.

На виконання Національної стратегії **у 12 областях України** розроблено та затверджено рішеннями обласних рад **регіональні цільові Програми** сприяння розвитку громадянського суспільства (у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Запорізькій, Кіровоградській, Львівській, Полтавській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях).

У 7 областях України (Донецькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Київській, Сумській, Тернопільській, Херсонській) **Програми знаходяться на стадії розробки**. У Дніпропетровській та Рівненській областях діють прийняті **раніше** програми близької спрямованості.

Відсутні дані про Програми в Луганській, Миколаївській та Одеській областях.

У деяких областях **об'єднали** Програми сприяння розвитку громадянського суспільства та інформаційного забезпечення, зокрема: **у Вінницькій області** – Регіональна програма сприяння розвитку інформаційного простору та громадянського суспільства на 2016-2018 роки; **у Львівській області** – Регіональна програма сприяння розвитку інформаційного простору та громадянського суспільства на 2014-2018 роки; **у Полтавській області** – Комплексна програма комунікацій влади з громадськістю та розвитку інформаційної сфери на 2016-2018 роки.

В обласних Програмах здебільшого передбачено такі **напрямки діяльності**:

- налагодження ефективної **взаємодії** інститутів громадянського суспільства з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;
- сприяння становленню та розвитку **мережі** інститутів громадянського суспільства в багатоманітності їх форм.
- підвищення **професійного рівня** та інституційної спроможності ІГС;
- стимулювання **участі ІГС** в соціально-економічному розвитку регіонів;
- проведення **консультацій** з громадськістю, соціологічних досліджень та моніторингів з метою вивчення стану розвитку громадянського суспільства в областях.
- створення **сприятливих умов** (у т.ч. правових) для діяльності та розвитку ІГС.
- підтримка на **конкурсних засадах проектів** та ініціатив ІГС.

На виконання Стратегії в більшості ОДА проводиться робота з розробки та громадського обговорення щорічних **регіональних планів заходів щодо реалізації Національної стратегії**.

Станом на 1 жовтня 2016 року такі Плани **затверджені в 10 областях** України: Вінницькій, Донецькій, Івано-Франківській, Кіровоградській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Черкаській. Інформація про **обговорення проектів планів** розміщена на сайтах **4 ОДА**: Хмельницької, Харківської, Дніпропетровської Житомирської.

В інших **10 областях інформація про Плани відсутня**.

Реалізацію Стратегії в ОДА забезпечують **11** управлінь і **11** департаментів інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю. В **Черкаській** області створене управління культури та взаємозв'язків з громадськістю, в **Тернопільській** – з питань внутрішньої політики, релігій та національностей.

Окремо виділяється **Одеська область**, де управління комунікацій з громадськістю було ліквідоване, і наразі в апараті ОДА залишився тільки **сектор комунікацій**.

31 березня 2016 р. в Національному інституті стратегічних досліджень під час круглого столу «Механізми реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки» були обговорені **проблеми і перешкоди** на шляху реалізації Стратегії. Участь у заході взяли представники міжнародних організацій, наукових установ, провідних аналітичних центрів, громадських об'єднань.

Директор НІСД **В.Горбулін**, зазначив, що громадянське суспільство зіграло потужну трансформуючу і захисну роль. Державу було врятовано від загрози авторитаризму та розпаду завдяки розгортанню волонтерського, благодійницького та добровольчого рухів. Він звернув увагу, що нині нові форми громадянської самоорганізації на крок випереджають готовність і здатність державних органів налагоджувати рівноправне партнерство з громадянським суспільством.

За його словами, нова Стратегія ввїбрала у себе кращі напрацювання вітчизняних фахівців, зарубіжні практики та загальноновизнані європейські стандарти партнерства між державою та громадянським суспільством.

НІСД розробив та затвердив **План дій** щодо забезпечення **наукового супроводу** реалізації Стратегії. Передбачено також підготовку щорічних аналітичних **доповідей** про стан розвитку громадянського суспільства в Україні, проведення відповідних **досліджень**, участь у розробці критеріїв оцінки ефективності та індикаторів реалізації Стратегії, проведення низки **комунікативних заходів**.

А. Крупник, як голова Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення, доцент ОРІДУ НАДУ при Президентові України, член Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства у 2012-2015 роках, надав на круглому столі такі **конкретні пропозиції** щодо реалізації Національної стратегії:

1) Для забезпечення **єдиного розуміння** в центрі та в різних регіонах змісту Стратегії уряду необхідно затвердити **Методичні рекомендації** щодо реалізації Національної стратегії на регіональному та місцевому рівнях, якими передбачити:

- Єдиний порядок створення і підходи до формування персонального складу регіональних Координаційних рад;
- ухвалити модельне Положення про **регіональну Координаційну раду**;
- визначити основні вимоги до порядку формування та змісту регіональних і місцевих **Програм** сприяння розвитку громадянського суспільства та планів заходів з їх реалізації;
- механізми бюджетного та небюджетного фінансування регіональних і місцевих програм.

2) Відродити у повному обсязі **підрозділи, відповідальні за комунікацію з громадськістю**, у складі органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, на які має бути покладено функції координації діяльності з реалізації Національної стратегії та виконання регіональних програм і планів заходів. Призначити **уповноважених** із цих питань у профільних (галузевих) підрозділах органів публічної влади.

3) **На регіональному рівні** пропонується:

- затвердити розпорядженнями голів ОДА **Положення** про регіональні Координаційні ради, розроблені на основі Положення про Національну координаційну раду, яке Кабмін має розробити відповідно до указу Президента;
- на базі регіональних Координаційних рад утворити **робочі групи** з розробки проектів обласної **Програми** сприяння розвитку громадянського суспільства та щорічних регіональних **планів заходів** щодо реалізації Національної стратегії. Покласти на регіональні Координаційні ради також організацію публічного громадського обговорення проектів вказаних документів.

7. Пріоритети в діяльності інститутів системи НАДУ щодо реалізації Стратегії

Система навчальних закладів НАДУ при Президентові України як базова навчально-наукова інституція у сфері державного управління і державної служби в Україні має активно **долучитись до реалізації** Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства.

Викладачі НАДУ та регіональних інститутів проводять дослідження у сфері створення умов для розвитку громадянського суспільства, владно-громадської взаємодії, публічно-приватного партнерства, займаються просвітництвом населення.

Так, під керівництвом доктора політичних наук, професора **Іжі М.М.** виконується НДР «Забезпечення конструктивного діалогу між владою і суспільством». На кафедрі державного управління і місцевого самоврядування під керівництвом доктора наук з державного управління, професора **Приходченко Л.Л.** виконується НДР «Механізми горизонтальної взаємодії в системі публічного управління в умовах децентралізації влади».

Чимало практичних, магістерських і дисертаційних робіт, що виконуються під керівництвом **викладачів ОРІДУ**, присвячені питанням демократичного врядування та владно-громадської взаємодії.

У цьому контексті слід також відмітити **ініціативу кафедри державного управління** і місцевого самоврядування, яка вже третій рік поспіль проводить

Фестиваль науки як широкомасштабний комплекс заходів, спрямованих на популяризацію науки державного управління серед населення та залучення творчих і небайдужих людей до процесів суспільних перетворень.

Серед **заходів** Фестивалю науки – відкриті лекції, Оксфордські дебати, публічний захист творчих робіт, проведення «круглих столів», бібліотечних виставок, конкурсів творів школярів на тему «Якби селищним головою був (була) я», семінарів-тренінгів із представниками громадянського суспільства тощо.

Концепція реформування та розвитку НАДУ при Президентові України на 2016-2018 роки, ухвалена Вченою радою НАДУ 29.09.2016, передбачає формування корпусу патріотичних, високо компетентних державних службовців, службовців органів місцевого самоврядування шляхом залучення їх до **прикладних** наукових досліджень; налагодження **співпраці** між Академією, органами влади та інститутами громадянського суспільства; створення умов для залучення до роботи в Академії найкращих **експертів і практиків**; підписання **угод про співпрацю** між Академією та ІГС із підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, проведення спільних комунікаційних заходів та ін.

Спираючись на згадані потенційні можливості системи НАДУ, **пропонуємо:**

I. Ініціювати **включення представників** Академії до складу національної Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства, а представників її регіональних інститутів – до складу регіональних Координаційних рад.

II. Ініціювати **практичну та методичну допомогу** експертів НАДУ та регіональних інститутів місцевим державним адміністраціям та обласним радам у розробці, експертному супроводі прийняття та реалізації обласних Програм сприяння розвитку громадянського суспільства.

III. Одеському регіональному інституту НАДУ **укласти угоду про співпрацю** з Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація сприяння самоорганізації населення» (головний офіс у місті Одеса), передбачивши проведення спільних досліджень, тристоронню співпрацю з органами публічної влади при здійсненні реформ, навчання та підвищення кваліфікації представників органів публічної влади і громадськості, спільне проведення комунікаційних заходів, стажування слухачів.

Всеукраїнська Асоціація має 10-річний досвід аналітичної діяльності і досвід роботи з розбудови загальноукраїнської мережі **Регіональних ресурсних центрів** з розвитку самоорганізації та інших форм громадської участі (у складі 12 Ресурсних центрів) та **партнерських організацій**. Всеукраїнська асоціація сприяння самоорганізації населення є членом **Міжнародної Асоціації агентств локальної демократії (ALDA)**.

А.С. Крупник,

доцент Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, керівник Аналітичного центру – заступник голови Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення, кандидат політичних наук